O‘ZBEKISTONDA TURIZM RIVOJLANISHI (2021–2025): STATISTIK TAHLIL

Jo‘rayev Azizjon Murodjon o‘g‘li
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
MMT 83/25-guruh talabasi
E-mail: jorayevazizjon@gmail.com
Tel: +998 99 099 64 43
Shakirova Nigora Axralovna
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
PhD, dotsent, Statistika kafedrasi
E-mail: shakirova0130@gmail.com; ORCID: https://orcid.org/0009-0006-5025-4764

Annotatsiya

Maqolada 2021–2025-yillarda O‘zbekiston turizm sohasining rivojlanishi rasmiy statistika ma’lumotlari asosida tahlil qilinadi. Xorijiy fuqarolar tashrifi dinamikasi, ularning geografik va maqsadlar bo‘yicha tarkibi, turizm xizmatlari eksporti, joylashtirish infratuzilmasi va ichki turizm ko‘rsatkichlari ko‘rib chiqiladi. Tahlil shuni ko‘rsatadiki, besh yil ichida xorijiy turistlar oqimi taxminan 6 baravar oshib, 2025-yilda 11,7 mln kishiga yetdi, turizm xizmatlari eksporti esa 4,8 mlrd AQSH dollarini tashkil etdi. Shu bilan birga, oqimning katta qismi qo‘shni davlatlar fuqarolariga va qarindoshlarni ziyorat qilish maqsadidagi tashriflarga to‘g‘ri keladi. Bu o‘sish sifatini baholashda alohida e’tibor talab qiladi. Maqolada muammolar aniqlanib, ularni hal etish bo‘yicha takliflar beriladi.

Kalit so‘zlar: turizm, xorijiy turistlar, turizm xizmatlari eksporti, statistika, ichki turizm, joylashtirish vositalari, O‘zbekiston.

Аннотация

В статье на основе официальной статистики анализируется развитие туристской отрасли Узбекистана в 2021–2025 годах. Рассматриваются

динамика въезда иностранных граждан, их географическая структура и структура по целям поездок, экспорт туристских услуг, инфраструктура размещения и показатели внутреннего туризма. Анализ показывает, что за пять лет поток иностранных туристов вырос примерно в 6 раз и в 2025 году достиг 11,7 млн человек, а экспорт туристских услуг составил 4,8 млрд долларов США. Вместе с тем значительная часть потока приходится на граждан соседних государств и на поездки с целью посещения родственников, что требует особого внимания при оценке качества роста. В статье выявлены проблемы и предложены меры по их решению.

Ключевые слова: туризм, иностранные туристы, экспорт туристских услуг, статистика, внутренний туризм, средства размещения, Узбекистан.

Abstract

This article analyses the development of Uzbekistan’s tourism sector in 2021–2025 using official statistics. It examines the dynamics of foreign arrivals, their geographic and purpose-of-visit structure, tourism services exports, accommodation infrastructure and domestic tourism indicators. The analysis shows that foreign tourist flows grew about sixfold over five years, reaching 11.7 million in 2025, while exports of tourism services reached USD 4.8 billion. At the same time, a large share of arrivals comes from neighbouring countries and consists of visits to relatives, which calls for closer attention to the quality of growth. The article identifies problems and offers recommendations.

Keywords: tourism, foreign tourists, tourism services export, statistics, domestic tourism, accommodation, Uzbekistan.

1. KIRISH

Turizm so‘nggi yillarda O‘zbekiston iqtisodiyotining eng tez o‘sayotgan tarmoqlaridan biriga aylandi. Vizalarni soddalashtirish, aviaqatnovlarni kengaytirish va yangi turistik majmualar qurilishi bu o‘sishni qo‘llab-quvvatladi. COVID-19 pandemiyasi esa sohaga jiddiy zarba berdi: 2019-yildagi 6,75 mln xorijiy turist va 1,68 mlrd dollar tushumdan keyin 2020-yilda tushum 395 mln

dollargacha qisqardi [1]. Shu sababli 2021–2025-yillar tiklanish va yangi o‘sish bosqichi sifatida alohida tahlilga loyiq.

Maqolaning maqsadi — 2021–2025-yillardagi turizm ko‘rsatkichlari dinamikasini statistik tahlil qilish va o‘sish sifatini baholash. Tadqiqot obyekti — O‘zbekiston turizm sohasi, predmeti — xorijiy turistlar oqimi, uning tarkibi va turizm xizmatlari eksporti o‘rtasidagi bog‘liqlik.

2. ADABIYOTLAR TAHLILI

O‘zbekiston turizmiga oid ishlarning aksariyati 2024-yilgacha bo‘lgan davrni qamrab oladi. Dastlabki ishlar sohani tavsifiy o‘rgangan. Saliev va Soliev (2015) tarixiy obidalarni Markaziy Osiyodagi raqobat ustunligi sifatida baholaydi [2]; Isakova (2021) xorijiy tajriba asosida vizasiz rejim, infratuzilma va gidlar faoliyati bo‘yicha takliflar beradi [3]; Yuldashev va Aralov (2023) Ispaniya va Turkiya tajribasini O‘zbekiston ustuvor yo‘nalishlari bilan solishtiradi [4]. Keyingi ishlarda ekonometrik va omilli tahlil qo‘llanildi: Qodirov va hammualliflar ARDL yondashuvida YaIM o‘sishi va valyuta kursi tashriflarga musbat ta’sir ko‘rsatishini aniqlagan [5]; yana ikki ish 2016–2024-yillar rasmiy ma’lumotlari asosida mehmonxona bandligi, eksport, bandlik va iqtisodiy o‘sishning turistlar oqimi bilan bog‘liqligini baholaydi [6; 7].

Ko‘rib chiqilgan ishlarda 2025-yildagi rekord o‘sish, tashriflarning maqsadlar bo‘yicha tarkibi, bozor konsentratsiyasi va bir turistga to‘g‘ri keladigan eksport kabi “o‘sish sifati” ko‘rsatkichlari yetarlicha yoritilmagan ko‘rinadi. Maqola shu jihatlarni to‘ldirishga qaratilgan.

3. TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda Milliy statistika qo‘mitasi va Turizm qo‘mitasining rasmiy ma’lumotlari hamda ularni yoritgan tahliliy materiallardan foydalanildi. Qiyosiy va dinamik tahlil bilan birga o‘rtacha yillik o‘sish sur’ati (CAGR), chiziqli trend regressiyasi, elastiklik va Xirshman–Gerfindal indeksi (HHI) hisoblandi. Statistika qo‘mitasi “turistik maqsadda tashrif” toifasiga sayohat, qarindoshlarni ziyorat qilish, xizmat, tijorat, davolanish va o‘qish maqsadlaridagi tashriflarni kiritadi [8];

idoralar ma’lumotlari farq qilishi mumkinligi sababli asosiy manba sifatida Statistika qo‘mitasi olindi. 2024-yil ko‘rsatkichi 2025-yil natijasi va uning o‘sishi asosida hisoblangan (11,7 mln – 3,7 mln) [9]. Tadqiqotning cheklovi: tahlil ikkilamchi rasmiy ma’lumotlarga asoslanadi, turistlarning individual xarajatlari bo‘yicha mikro-ma’lumotlar ishlatilmadi.

4. NATIJALAR VA MUHOKAMA

4.1. Xorijiy turistlar oqimi dinamikasi

Tiklanish tez kechdi. 2021-yilda 1,88 mln xorijiy fuqaro turistik maqsadda tashrif buyurgan bo‘lsa, 2022-yilda bu ko‘rsatkich 5,2 mln ga yetdi [1]; 2023-yilda 6,6 mln bilan 2019-yildagi darajaning 98 foiziga erishildi [10]. Yanvar–sentyabr oylari bo‘yicha ham tashriflar 2021-yildagi 1,1 mln dan 2023-yilda 4,9 mln ga o‘sdi [11].

1-jadval. Turistik maqsadda kelgan xorijiy fuqarolar soni

Yil	Mln kishi	Oldingi yilga nisbatan
2021	1,88	—
2022	5,2	≈ 2,8 baravar
2023	6,6	≈ +27%
2024	≈ 8,0	≈ +21%
2025	11,7	+46,8%

Manba: [9; 10; 1]; 2024-yil va o‘sish foizlari — muallif hisobi.

2025-yilda oqim rekord darajaga chiqdi: 11,7 mln tashrif, ya’ni 2024-yilga nisbatan 3,7 mln (46,8%) ko‘p [9]. Turizm qo‘mitasiga ko‘ra, aprelidan boshlab har oy 1 mlndan ortiq turist qabul qilingan [12]. 2021-yilga nisbatan oqim ≈ 6,2 baravar oshdi. O‘rtacha yillik o‘sish sur’ati (CAGR) 2021–2025-yillar uchun 57,9 foizni tashkil etadi, ammo 2021-yil past baza bo‘lgani uchun bu raqam o‘sishni oshirib ko‘rsatadi; 2022–2025-yillar uchun CAGR 31,0 foiz, 2023–2025-yillar

uchun 33,1 foiz. Sur’at 2023–2024-yillarda sekinlashib, 2025-yilda yana tezlashgan.

4.2. Geografik tarkib va bozor konsentratsiyasi

Qo‘shni davlatlar oqimning asosiy qismini beradi: 2023-yilda ularning ulushi 80,7 foiz [10], 2025-yil yanvar–iyulda 82,5 foiz bo‘lgan [13].

2-jadval. Yetakchi davlatlar bo‘yicha turistlar soni, ming kishi

Davlat	2024	2025	O‘zgarish
Qirg‘iziston	2 330	3 300	+42%
Tojikiston	2 320	2 700	+16%
Qozog‘iston	1 480	2 700	+82%
Rossiya	788	984	+25%
Afg‘oniston	73	476	≈ 6,5 baravar
Xitoy	74	279	≈ 3,8 baravar

Manba: [9; 14]; o‘zgarish — muallif hisobi.

Uchta qo‘shni davlat — Qirg‘iziston, Tojikiston va Qozog‘iston — birgalikda 8,7 mln, ya’ni oqimning qariyb 74 foizini berdi [9]. Konsentratsiyani Xirshman–Gerfindal indeksi (HHI = Σ s_i^2, ulushlar foizda) bilan baholadik: sakkizta yetakchi davlat bo‘yicha u 2024-yilda ≈ 2 140, 2025-yilda ≈ 1 970 ni tashkil etdi (qolgan davlatlar hisobga olinmagani uchun quyi chegara). Uchta qo‘shni davlat ulushi shu davrda ≈ 76,6 dan ≈ 74,4 foizga tushdi. Demak, diversifikatsiya boshlangan, lekin tugallanmagan. Uzoq bozorlar tez o‘smoqda: 2022-yilga nisbatan 2025-yilda Qatar va Polshadan 6,2 baravar, AQSHdan 3 baravar, Germaniyadan 2,5 baravar ko‘p turist kelgan [12], biroq ularning mutlaq hajmi kichik.

4.3. Tashrif maqsadlari va o‘sish sifati

2025-yil yanvar–iyun oylarida kelgan 5,26 mln xorijiy fuqaroning ≈ 68 foizi (3,60 mln) qarindoshlarni ziyorat qilish, ≈ 15 foizi (783,7 ming) sayohat, ≈ 11 foizi

(594 ming) xizmat, ≈ 4 foizi (223,6 ming) tijorat, ≈ 1 foizi (48,6 ming) davolanish maqsadida kelgan; o‘qish maqsadidagilar 10 mingdan kam [8]. Ya’ni rasmiy “turistlar” sonining uchdan ikki qismidan ko‘prog‘i qarindoshlar ziyorati bilan bog‘liq, sof sayohat ulushi esa taxminan 15 foiz. Bu ularning iqtisodiy ahamiyati yo‘qligini anglatmaydi, ammo mehmonxona va ekskursiya xarajatlari odatda pastroq bo‘ladi. Iqtisodchi O. Bakirovning hisobiga ko‘ra, 2025-yil yanvar–iyulda bir turistning o‘rtacha xarajati 403 dollar bo‘lgan, 2024-yilda esa 416 dollar edi [13].

4.4. Turizm xizmatlari eksporti

Eksport oqimga qaraganda tezroq o‘sdi: 2022-yildagi 1,6 mlrd dollardan [1] 2023-yilda 2,14 mlrd dollarga [10], 2025-yilda esa 4,8 mlrd dollarga yetdi [15]. 2025-yil yanvar–noyabrda eksport 4,4 mlrd dollar bo‘lib, 2024-yilning mos davriga nisbatan 44 foiz oshgan [16]. Turizm 2022-yil yanvar–sentyabrda xizmatlar eksportining deyarli 40 foizini tashkil etgan [17]. Eksportning CAGR ko‘rsatkichi 2022–2025-yillar uchun 44,2 foiz, 2023–2025-yillar uchun 49,8 foiz; eksportning tashriflar soniga nisbatan elastikligi 2022–2023-yillarda ≈ 1,2, 2023–2025-yillarda ≈ 1,4.

3-jadval. Bir tashrifga to‘g‘ri keladigan eksport

Ko‘rsatkich	2022	2023	2025
Tashriflar, mln	5,2	6,6	11,7
Eksport, mlrd $	1,6	2,14	4,8
Eksport / tashrif, $	≈ 308	≈ 324	≈ 410

Manba: [9; 15; 10; 1]; nisbat — muallif hisobi.

Demak, 2022–2025-yillarda bir tashrifga to‘g‘ri keladigan hisobiy daromad taxminan 33 foiz oshgan. Biroq yanvar–iyul ma’lumotlariga ko‘ra, 2025-yilda o‘rtacha xarajat 2024-yilga nisbatan oshmagan [13]. Ikki hisob turli davr va metodikaga tayanadi, shuning uchun ularni ehtiyotkorlik bilan talqin qilish va yillik to‘liq ma’lumot bilan tekshirish kerak.

4.5. Trend va istiqbol

2021–2025-yillar uchun xorijiy turistlar sonining (mln kishi) chiziqli regressiyasi qurildi (t = 1 — 2021-yil):

$y_t = –0{,}056 + 2{,}244 \cdot t$, $R^2 = 0{,}965$

Modelga ko‘ra o‘rtacha yillik mutlaq o‘sish ≈ 2,2 mln kishi. Qoldiq 2024-yilda manfiy (≈ –0,9 mln), 2025-yilda musbat (≈ +0,5 mln), ya’ni 2025-yil trenddan yuqori tezlashishni ko‘rsatadi. Trend davom etsa, 2026-yilda ≈ 13,4 mln, 2030-yilda ≈ 22,4 mln tashrif kutiladi; bu 2025-yil noyabrdagi farmonda belgilangan 20 mln dan yuqori [16]. Bashorat ehtiyotkorlik bilan baholanishi lozim: model faqat 5 kuzatuvga asoslangan, vizasiz rejim va aviaqatnov kabi omillarni hisobga olmaydi, 2021-yil esa pandemiya ta’siridagi past bazadir. 2026-yilning haqiqiy ma’lumotlari chiqqach, model yangilanishi kerak.

4.6. Infratuzilma, muammolar va takliflar

2025-yil yanvar–noyabrda 954 ta yangi joylashtirish vositasi ishga tushirilib, ularning soni 6 861 taga (≈ 184 ming o‘rin), turoperatorlar soni 4 348 taga yetdi; 4 345 nafar litsenziyalangan gid faoliyat yuritmoqda [16]. 2017–2024-yillarda sohada bandlar soni ikki baravar oshib, 391 ming kishiga yetgan, ichki turizm 2024-yilda 22 mln dan oshgan [18]; 2025-yil yanvar–noyabrda aholi mamlakat ichida 23,7 mln marta sayohat qilgan [16]. Vizasiz rejim 91 ta davlatdan [10] 94 ta davlatga yetdi [15].

Tahlil to‘rt muammoni ko‘rsatadi: (1) bozorning uchta qo‘shni davlatga bog‘liqligi; (2) tashriflar soni oshgani bilan bir turist xarajatining o‘smaganligi; (3) transport, to‘lov tizimlari, mehmonxona fondi va ko‘p tilli ma’lumot yetishmasligi [1]; (4) idoralar ma’lumotlari farqi va tashrif maqsadlari bo‘yicha to‘liq yillik statistikaning ochiq emasligi. 2025-yil noyabrdagi farmon 2030-yilgacha xorijiy tashriflarni 20 mln ga, turizmning YaIMdagi ulushini 3,5 dan 7 foizga, eksportni 6 mlrd dollardan yuqoriga yetkazishni belgilagan [16]; ustuvor bozorlar sifatida AQSH, Fors ko‘rfazi, Hindiston, Xitoy va Skandinaviya, Milliy turizm platformasini yaratish nazarda tutilgan [15]. Muallifning fikricha, ustuvor

vazifalar: tashrif maqsadlari va xarajatlar bo‘yicha ochiq statistika yuritish, uzoq mamlakatlar bilan aviaqatnov va tur mahsulotlarini kengaytirish hamda turistlarning yashash muddati va xarajatini oshiradigan xizmatlarni (madaniy, tibbiy, gastronomik turizm) rivojlantirish.

5. XULOSA

2021–2025-yillarda xorijiy turistlar soni 1,88 mln dan 11,7 mln ga (≈ 6,2 baravar) oshdi, turizm xizmatlari eksporti esa 2023-yildagi 2,14 mlrd dollardan 2025-yilda 4,8 mlrd dollarga yetdi. O‘sish infratuzilma, ichki turizm va bandlik ko‘rsatkichlarida ham kuzatildi. Biroq oqimning ≈ 74 foizi uchta qo‘shni davlatga, ≈ 68 foizi esa qarindoshlar ziyoratiga to‘g‘ri keladi, bir turist xarajati esa 2025-yilda oshmagan. Shu bois keyingi bosqichda e’tiborni sonidan sifatga — bozorlar diversifikatsiyasi, turistlarning yashash muddati va xarajatini oshirish hamda statistik hisobni takomillashtirishga qaratish maqsadga muvofiq.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Driving Trends in Tourism Development in Uzbekistan. Latviya universiteti konferensiya materiallari. https://conferences.lu.lv/event/407/contributions/2555/
2. Saliev F., Soliev M. Economic Advancement of Tourism Industry in Uzbekistan. Global Disclosure of Economics and Business, 2015, Vol. 4, No. 1, pp. 43–54. https://mpra.ub.uni-muenchen.de/64826
3. Isakova M. S. Issues of Tourism Development in Uzbekistan (On the Basis of Foreign Experience). International Journal of Innovative Analyses and Emerging Technology, 2021, Vol. 1, No. 3, pp. 37–40.
4. Yuldashev A., Aralov K. Development of Tourism in Uzbekistan as a Factor in the Rise of the National Economy. Economics and Innovative Technologies, 2023, Vol. 11, No. 3, pp. 423–431. https://doi.org/10.55439/EIT/vol11_iss3/i46

5. Qodirov va boshq. The Dynamics of Tourism, Economic Growth, and CO2 Emissions in Uzbekistan: An ARDL Approach. https://savearchive.zbw.eu/
6. The Role of Tourism in Uzbekistan's Economic Growth: The Impact of Key Factors. Economics and Innovative Technologies. https://iqtisodiyot.tsue.uz/
7. Astanakulov O., Sokhibova M. Economic Growth and Tourism Development in Uzbekistan: Assessment of the Impact on International Tourism Flows. Znanstvena misel journal, 2026, №110, pp. 11–20. https://doi.org/10.5281/zenodo.18427815
8. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. O'zbekistonga turistik maqsadlardagi tashriflar soni 1,7 mln nafarga oshdi (2025-yil yanvar–iyun). https://aholi.stat.uz/
9. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. 2025-yilda turistik maqsadda tashrif buyurgan xorijiy fuqarolar (dastlabki ma'lumotlar). https://stat.uz/
10. Oman Observer. Uzbekistan's tourism contributes to the growth of the people's welfare. 2024-yil 25-iyun. https://www.omanobserver.om/
11. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. O'zbekistonga qancha xorijlik sayyohlar tashrif buyurgan (2020–2024, yanvar–sentyabr). https://stat.uz/
12. O'zbekiston Respublikasi Turizm qo'mitasi. The Flow of Foreign Tourists to Uzbekistan Reaches Record Levels. 2025-yil 15-oktyabr. https://gov.uz/en/eco/news/view/93326
13. Kun.uz. Foreign tourist arrivals in Uzbekistan up 49 percent in seven months. 2025-yil 23-sentyabr. https://kun.uz/en/
14. Kun.uz. Foreign tourist arrivals to Uzbekistan jump by nearly 47 percent in 2025. 2026-yil 20-yanvar; Kun.uz. Uzbekistan sees 48% surge in foreign tourist arrivals. 2025-yil 16-iyul. https://kun.uz/en/
15. Kun.uz. Uzbekistan's tourism exports hit $4.8 billion amid surge in visitor numbers. 2026-yil 15-yanvar. https://kun.uz/en/

16. Fergana Agency. Uzbekistan’s Tourism Service Exports Reach $4.4 Billion Since Start of 2025. 2025-yil dekabr. https://en.fergana.agency/news/143716/
17. Kun.uz. Uzbekistan’s revenue from tourism increased almost 4 times compared to last year. 2022-yil 16-noyabr. https://kun.uz/en/
18. Zamin.uz. Unprecedented growth in tourism: 10 million tourists, billions in revenue (Iqtisodiy tadqiqotlar va islohotlar markazi tahlili asosida). https://zamin.uz/en/